

**AVANT-PROJET DE LOI
RECONNAISSANT LE CARACTÈRE
ALIÉNABLE DES BIENS LIÉS AU PASSÉ
COLONIAL DE L'ÉTAT BELGE ET
DÉTERMINANT UN CADRE JURIDIQUE
POUR LEUR RESTITUTION ET LEUR
RETOUR**

Article 1er.

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

Article 2.

La présente loi a pour objet de déterminer un cadre juridique applicable à la restitution et au retour, par le biais de la conclusion d'un accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle avec l'État d'origine, des biens liés au passé colonial de l'État belge.

Dans les conditions prévues par la présente loi, lesdits biens sont aliénables exclusivement en vue d'une restitution et d'un retour, à titre gratuit, à l'État d'origine.

Article 3.

Au sens de la présente loi, on entend par :

1° bien : le bien meuble relevant d'une collection muséale d'un des établissements scientifiques fédéraux et dont l'État belge est propriétaire, à l'exclusion des restes humains et des archives ;

2° bien restituable : le bien issu de l'État d'origine ayant été acquis durant la domination politique et administrative exercée par l'État belge sur celui-ci à partir de la signature de l'Acte de la Conférence de Berlin en 1885 jusqu'à l'indépendance de l'État d'origine ;

3° État d'origine : État de provenance du bien restituable et au profit duquel la restitution et le retour sont envisagés dans le cadre de l'accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle à conclure ;

**VOORONTWERP VAN WET TOT
ERKENNING VAN DE
VERVREEMDBAARHEID VAN GOEDEREN
DIE VERBAND HOUDEN MET HET
KOLONIALE VERLEDEN VAN DE
BELGISCHE STAAT EN TOT
VASTSTELLING VAN EEN JURIDISCH
KADER VOOR HUN RESTITUTIE EN
TERUGGAVE**

Artikel 1.

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

Artikel 2.

Deze wet heeft tot doel een juridisch kader te scheppen voor de restitutie en de teruggave, via de sluiting van een bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking met de Staat van herkomst, van goederen die verband houden met het koloniale verleden van de Belgische staat.

Onder de in deze wet bepaalde voorwaarden kunnen deze goederen slechts worden vervreemd met het oog op kosteloze restitutie aan en teruggave naar de Staat van herkomst.

Artikel 3.

Voor de toepassing van deze wet gelden de volgende definities:

1° goed: het roerend goed dat behoort tot een museumcollectie van een van de federale wetenschappelijke instellingen en dat eigendom is van de Belgische Staat, exclusief menselijke resten en archieven;

2° restitueerbaar goed: het goed afkomstig uit de Staat van herkomst dat werd verworven tijdens de politieke en administratieve overheersing die de Belgische staat erop heeft uitgeoefend vanaf de ondertekening van de Akte van de Conferentie van Berlijn in 1885 tot aan de onafhankelijkheid van de Staat van herkomst;

3° Staat van herkomst: de staat waaruit het restitueerbaar goed afkomstig is en ten gunste waarvan de restitutie en de teruggave worden vooropgesteld in het kader van het te sluiten

bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking;

4° restitution : le transfert de propriété juridique du bien restituable, décidé conformément à la présente loi ;

4° restitutie: de overdracht van de juridische eigendom van het restitueerbaar goed, beslist overeenkomstig deze wet;

5° retour : la remise matérielle à l'État d'origine du bien restituable dont la restitution a été décidée conformément à la présente loi ;

5° teruggave: de materiële overhandiging aan de Staat van herkomst van het restitueerbaar goed waarvan de restitutie overeenkomstig deze wet is bepaald;

6° gestionnaire : l'établissement scientifique fédéral en charge de la gestion du bien restituable ;

6° beheerder: de federale wetenschappelijke instelling die belast is met het beheer van het restitueerbaar goed;

7° accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle : l'accord à conclure entre l'État d'origine et l'État belge qui a pour objet d'organiser la restitution et le retour des biens restituables, après un examen scientifique des conditions d'acquisition.

7° bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking: de tussen de Staat van herkomst en de Belgische staat te sluiten overeenkomst die tot doel heeft de restitutie en teruggave te organiseren van de restitueerbare goederen, na een wetenschappelijk onderzoek van de omstandigheden van de verwerving.

Article 4.

Artikel 4.

Aux fins de restitution des biens restituables, un accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle est conclu entre l'État d'origine et l'État belge.

Met het oog op de restitutie van de restitueerbare goederen wordt tussen de Staat van herkomst en de Belgische staat een bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking gesloten.

L'accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle précise notamment les modalités d'introduction et d'instruction des dossiers de restitution.

In het bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking worden met name de procedures voor de indiening en behandeling van de restitutedossiers beschreven.

L'accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle définit les modalités de coopération scientifique entre les deux États qui permettront de déterminer si le bien restituable en cause doit être restitué et d'établir les garanties de conservation en vue d'assurer le retour de ce bien à l'État d'origine.

In het bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking worden de wijze van wetenschappelijke samenwerking tussen de twee staten gedefinieerd, die zullen toelaten te bepalen of het restitueerbare goed in kwestie moet worden gerestitueerd en de bewaringsgaranties vast te stellen om de teruggave van dit goed naar de Staat van herkomst te verzekeren.

Article 5.

Artikel 5.

§ 1er. L'accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle institue une

§ 1er. Het bilaterale samenwerkingsakkoord inzake wetenschappelijke en culturele

commission scientifique mixte composée paritairement d'experts, ayant une expérience scientifique reconnue dans le domaine, des deux États parties audit accord, et possédant chacun une voix délibérative.

Chaque État désigne, par ailleurs, deux représentants de son gouvernement, en qualité d'observateur des travaux de la commission scientifique mixte. Ces représentants possèdent uniquement une voix consultative.

§ 2. La commission scientifique mixte a pour mission :

1. de recevoir et d'instruire le dossier de restitution d'un bien restituable dont elle est saisie, selon les modalités déterminées par l'accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle ;
2. de confirmer l'origine et, le cas échéant, les modalités d'acquisition du bien restituable sur la base d'études déjà réalisées ou, selon le cas, de les déterminer sur la base d'études à mener ;
3. de définir l'importance du bien pour le patrimoine de l'État d'origine ou pour l'une des communautés qui le composent ;
4. et de conclure sur le caractère légitime de l'acquisition du bien restituable, eu égard aux critères qu'elle aura déterminés à la faveur d'un examen scientifique.

A ces fins, la commission scientifique mixte rend un avis motivé, eu égard à l'ensemble des informations qu'elle a recueillies, dans le délai à fixer par l'accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle.

L'accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle organise la publicité des travaux de la commission scientifique mixte.

samenwerking voorziet in de oprichting van een gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie die paritair is samengesteld uit deskundigen met erkende wetenschappelijke ervaring in het domein, uit de twee staten die partij zijn bij het samenwerkingsakkoord, en die elkeen stemgerechtigd zijn.

Elke Staat wijst tevens twee vertegenwoordigers van zijn regering aan als waarnemers van de werkzaamheden van de gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie. Deze vertegenwoordigers hebben slechts een raadgevende stem.

§ 2. De gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie heeft als opdracht:

1. het restitutedossier betreffende een restitueerbaar goed dat aan haar is voorgelegd, in ontvangst te nemen en te onderzoeken, overeenkomstig de procedures van het bilateraal akkoord voor wetenschappelijke en culturele samenwerking;
2. de bevestiging van de herkomst en, in voorkomend geval, de wijze van verwerving van het restitueerbaar goed op basis van reeds uitgevoerde studies, of, in voorkomend geval, de vaststelling daarvan op basis van nog uit te voeren studies;
3. het belang van het goed voor het erfgoed van de Staat van herkomst of van een van zijn deelgemeenschappen vast te stellen;
4. en, te besluiten over de rechtmatigheid van de verwerving van het restitueerbaar goed op grond van door haar op basis van wetenschappelijk onderzoek vastgestelde criteria.

Daartoe brengt de gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie, rekening houdend met alle informatie die ze heeft verzameld, een met redenen omkleed advies uit binnen een termijn die in het bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking wordt vastgesteld.

Het bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking voorziet in de openbaarmaking van de

werkzaamheden van de gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie.

Article 6.

La commission scientifique mixte peut être saisie d'un dossier de restitution d'un bien restituable respectivement par :

1. l'État belge, à l'initiative du gestionnaire, qui en informe le Ministre ou le Secrétaire d'État ayant la politique scientifique dans ses attributions ;
2. l'État d'origine ;

L'accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle détermine le contenu minimal du dossier de restitution, le cas échéant, en fonction des personnes visées à l'alinéa 1er.

Article 7.

§1er. Si l'avis motivé rendu par la commission scientifique mixte conclut au caractère illégitime de l'acquisition du bien restituable, notamment en ce qu'il a été acquis sous la contrainte ou en raison de circonstances de violence, le Roi peut décider de désaffecter et de restituer ce bien au profit de l'État d'origine.

La décision est spécialement motivée eu égard à l'avis de la commission.

La décision de restitution emporte transfert de la propriété du bien restituable à l'État d'origine. Elle est publiée au *Moniteur belge*.

§2. Si l'avis motivé rendu par la commission scientifique mixte conclut au caractère légitime de l'acquisition du bien, ce dernier demeure dans la collection muséale où il se trouve actuellement.

§3. Si la commission scientifique mixte ne sait pas conclure, en l'état des informations sur le

Artikel 6.

Een restitutedossier van een restitueerbaar goed kan bij de gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie aanhangig worden gemaakt door:

1. de Belgische staat, op initiatief van de beheerder, die de voor het wetenschapsbeleid bevoegde minister of staatssecretaris informeert;
2. de Staat van herkomst ;

In het bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking wordt de minimuminhoud van het restitutedossier vastgesteld, in voorkomend geval naargelang de in lid 1 bedoelde personen.

Artikel 7.

§1. Indien het met redenen omkleed advies van de gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie tot de conclusie leidt dat de verwerving van het restitueerbaar goed onrechtmatig was, met name omdat het onder dwang of ten gevolge van gewelddadige omstandigheden werd verworven, kan de Koning tot desaffectatie en restitutie van dit goed aan de Staat van herkomst besluiten.

Het besluit wordt in het bijzonder met redenen omkleed in het licht van het advies van de commissie.

Het besluit tot restitutie houdt in dat de eigendom van het restitueerbaar goed wordt overgedragen aan de Staat van herkomst. Het wordt gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

§2. Indien het met redenen omkleed advies van de gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie tot de conclusie leidt dat de verwerving van het goed rechtmatig was, blijft het in de museumcollectie waar het zich momenteel bevindt.

§3. Indien de gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie op grond van

bien restituable, sur le caractère légitime ou non, ce dernier demeure dans la collection muséale où il se trouve actuellement. Le bien fait l'objet, au sein de celle-ci, d'une information particulière à destination du public.

de beschikbare gegevens over het restitueerbaar goed niet tot de beslissing kan komen of het al dan niet rechtmatig is verworven, blijft het goed in de museumcollectie waar het zich momenteel bevindt. Binnen de collectie wordt het goed voorzien van specifieke informatie voor het publiek.

Un nouveau dossier de restitution peut être introduit quant à ce bien, si de nouvelles informations à son sujet sont découvertes ou disponibles.

Voor dit goed kan een nieuw restitutedossier worden ingeleid indien nieuwe informatie over het goed wordt ontdekt of beschikbaar wordt.

§4. Par dérogation aux paragraphes 2 et 3, le Roi peut, moyennant une motivation spéciale, décider de désaffecter et de restituer le bien en cause à l'État d'origine.

§4. In afwijking van de bepalingen van de tweede en derde paragraaf kan de Koning, door middel van een bijzondere motivering, beslissen het betrokken goed te desaffecteren en te restitueren aan de Staat van herkomst.

La décision emporte transfert de la propriété du bien au profit de l'État d'origine. Elle est publiée au *Moniteur belge*.

De beslissing heeft tot gevolg dat de eigendom van het goed wordt overgedragen aan de Staat van herkomst. Ze wordt gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*.

Article 8.

Artikel 8.

§1er. Sur la demande expresse de l'État d'origine, et dans le respect des conventions internationales de protection du patrimoine ratifiées par l'État belge et l'État d'origine, le retour du bien restituable dont la restitution est décidée, conformément à l'article 7, est demandé au gestionnaire, selon les modalités fixées par l'accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle.

§1er. Op uitdrukkelijk verzoek van de Staat van herkomst, en met inachtnaam van de internationale verdragen voor de bescherming van het erfgoed die door de Belgische staat en de Staat van herkomst zijn geratificeerd, wordt om de teruggave van het restitueerbaar goed, waartoe overeenkomstig artikel 7 tot restitutie is besloten, verzocht aan de beheerder, volgens de procedures die zijn vastgesteld in het bilateraal akkoord voor wetenschappelijke en culturele samenwerking.

§2. Quel qu'en soit le motif, si le retour ne peut intervenir immédiatement et aussi longtemps que le bien restituable n'est pas remis matériellement à l'État d'origine, il est conservé dans la collection muséale du gestionnaire où il se trouve au jour de l'adoption de la décision de restitution et bénéficie, durant cette période, de la garantie de l'inaliénabilité, l'imprescriptibilité et l'insaisissabilité.

§2. Indien de teruggave niet onmiddellijk kan plaatsvinden en zolang het restitueerbaar goed niet materieel aan de Staat van herkomst is overhandigd, wordt het, ongeacht de reden, in de museumcollectie van de beheerder bewaard waar het zich op de dag van het nemen van de beslissing tot restitutie bevindt, en geniet het gedurende deze periode van een waarborg van onvervreemdbaarheid, onverjaarbaarheid en onbeslagbaarheid.

Durant cette période, l'État d'origine est associé à la conservation, la gestion et à la mise en valeur de ce bien.

Gedurende deze periode wordt de Staat van herkomst betrokken bij het behoud, het beheer en de valorisatie van het goed.

Article 9.

La décision de restitution du bien restituable au profit de l'État d'origine, visée à l'article 7, sort ses effets nonobstant toute disposition contractuelle contraire ou prescription acquisitive antérieure.

Article 10.

Dans le respect des termes de l'accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle, le gestionnaire assure la transparence du processus de restitution et de retour et publie, sur son site internet, les accords bilatéraux de coopération scientifique et culturelle, l'indication des dossiers de restitution, les avis rendus par la commission scientifique mixte, ainsi que les décisions de restitution de biens restituables.

Artikel 9.

De in artikel 7 bedoelde beslissing tot restitutie van het restitueerbaar goed aan de Staat van herkomst zal uitwerking hebben niettegenstaande andersluidende contractuele bepalingen of eerdere verkrijgende verjaring.

Artikel 10.

Overeenkomstig de bepalingen van het bilateraal wetenschappelijk en cultureel samenwerkingsakkoord zorgt de beheerder voor de transparantie van het restitutie- en teruggaveproces en publiceert hij op zijn website de bilaterale wetenschappelijke en culturele samenwerkingsakkoorden, de vermelding van de restitutedossiers, de adviezen verleend door de gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie, alsook de besluiten tot restitutie van de restitueerbare goederen.

Donné à

Gegeven te

PAR LE ROI :

VAN KONINGSWEGE :

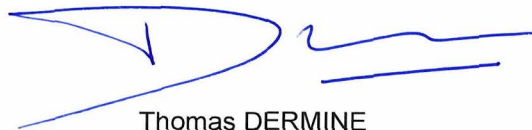
Le Ministre de l'Economie et du Travail,

De Minister van Economie en Werk,

Pierre-Yves DERMAGNE

Le Secrétaire d'Etat chargé de la Politique scientifique,

De Staatssecretaris belast met Wetenschapsbeleid,

Thomas DERMINE

AVANT-PROJET DE LOI RECONNAISSANT LE CARACTÈRE ALIÉNABLE DES BIENS LIÉS AU PASSÉ COLONIAL DE L'ÉTAT BELGE ET DÉTERMINANT UN CADRE JURIDIQUE POUR LEUR RESTITUTION ET LEUR RETOUR	VOORONTWERP VAN WET TOT ERKENNING VAN DE VERVREEMDBAARHEID VAN GOEDEREN DIE VERBAND HOUDEN MET HET KOLONIALE VERLEDEN VAN DE BELGISCHE STAAT EN TOT VASTSTELLING VAN EEN JURIDISCH KADER VOOR DE RESTITUTIE EN TERUGGAVE ERVAN
<u>Résumé</u>	<u>Samenvatting</u>
Le présent projet de loi a pour objectif d'organiser un cadre juridique pour la restitution et le retour des biens des collections muséales des établissements scientifiques fédéraux qui sont liés au passé colonial belge et de reconnaître explicitement le caractère aliénable de ces biens dans ce cadre précis.	Dit wetsontwerp heeft tot doel een juridisch kader te scheppen voor de restitutie en teruggave van goederen uit de museumcollecties van federale wetenschappelijke instellingen die verband houden met het Belgische koloniale verleden en het vervreembare karakter van deze goederen in dit specifieke kader uitdrukkelijk te erkennen.
Le cadre juridique proposé prendra appui sur une collaboration étroite avec l'État d'origine du bien, puisqu'il suppose la conclusion d'un accord bilatéral de coopération scientifique et culturel avec ledit État.	Het voorgestelde rechtskader zal gebaseerd zijn op nauwe samenwerking met de staat van herkomst van het goed, aangezien het de sluiting veronderstelt van een bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking met deze staat.
<u>Exposé des motifs</u>	<u>Memorie van toelichting</u>
À titre liminaire, il faut relever que, en l'état du droit en vigueur, il n'existe aucune obligation juridique internationale, européenne ou interne, obligeant l'État belge à restituer un bien qui aurait été « illégitimement acquis » lors de la domination administrative et juridique de l'État belge sur l'État ainsi colonisé ¹ .	Vooraf zij opgemerkt dat er in de huidige stand van het recht geen enkele internationale, Europese of interne juridische verplichting bestaat voor de Belgische staat om een goed terug te geven dat "onrechtmatig" zou zijn verworven tijdens de administratieve en juridische overheersing van de Belgische staat over de aldus gekoloniseerde staat ² .
Cependant, depuis plusieurs années, un travail de réflexion et d'analyse est en cours au sein de différents pans de notre société concernant le passé colonial de la Belgique. C'est le cas notamment de la Commission spéciale « chargée d'examiner l'état indépendant du Congo (1885-1908) et le passé colonial de la Belgique au Congo (1908-1960), au Rwanda et au Burundi (1919-1962),	Sinds enkele jaren is er echter binnen verschillende delen van onze samenleving een werk van reflectie en analyse aan de gang over het koloniale verleden van België. Dit is in het bijzonder het geval van de Bijzondere Commissie " belast is met het onderzoek over Congo-Vrijstaat (1885-1908) en het Belgisch koloniaal verleden in Congo (1908-1960), Rwanda en Burundi (1919-1962), de impact

¹ Voy. not. Rapport sur l'avenir des collections extra-européennes conservées en Fédération Wallonie-Bruxelles publié par l'Académie royale de Belgique en août 2021, pp. 91-92.

² Zie in het bijzonder. Verslag over de toekomst van de niet-Europese collecties in het bezit van de Federatie Wallonië-Brussel, gepubliceerd door de Koninklijke Academie van België in augustus 2021, pp. 91-92.

ses conséquences et les suites qu'il convient d'y réserver ». La présente démarche n'a pas pour objet d'émettre un jugement général sur la période identifiée, mais de contribuer à approfondir la recherche sur certains aspects de cette période de domination politique, à savoir l'acquisition de patrimoine par la Belgique et les circonstances de cette acquisition.	hiervan en de gevolgen die hieraan dienen gegeven te worden". Het doel van deze analyse is niet om een algemeen oordeel te vellen over de geïdentificeerde periode, maar om bij te dragen tot verder onderzoek naar bepaalde aspecten van deze periode van politieke overheersing, namelijk de verwerving van erfgoed door België en de omstandigheden van deze verwerving.
Des milliers d'objets (œuvres d'art, objets de tradition, armes, drapeaux, etc.) sont conservés, mais aussi étudiés et valorisés dans les Établissements scientifiques fédéraux relevant du SPP Politique scientifique : Musée royal de l'Afrique centrale, Institut royal des Sciences naturelles, Musées royaux d'Art et d'Histoire, etc.	Duizenden voorwerpen (kunstwerken, voorwerpen van traditie, wapens, vlaggen, enz.) worden bewaard, maar ook bestudeerd en gevaloriseerd in de federale wetenschappelijke instellingen onder de verantwoordelijkheid van de POD Wetenschapsbeleid: Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen, Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, enz.
La question de la reconstitution du patrimoine culturel des États d'origine liés au passé colonial par la restitution des objets aujourd'hui propriété de l'État belge se pose avec insistance dans le débat public national et international. Cette question de la restitution matérielle mêle des enjeux symboliques – liés à la propriété juridique des objets en question – et des enjeux opérationnels – liés aux modalités de conservation, de transport, etc. Ces enjeux opérationnels ont souvent empêché des avancées concrètes.	De kwestie van de reconstitutie van het culturele erfgoed van de staten van herkomst die verbonden zijn met het koloniale verleden door de teruggave van voorwerpen die nu eigendom zijn van de Belgische Staat, is een belangrijke kwestie geworden in het nationale en internationale publieke debat. Deze kwestie van materiële teruggave is een mengeling van symbolische kwesties - die verband houden met de juridische eigendom van de voorwerpen in kwestie - en operationele kwesties - die verband houden met de modaliteiten van conservering, vervoer, enz. Deze operationele kwesties hebben vaak concrete vooruitgang verhinderd.
Il faut souligner, d'emblée, les limites afférentes à la possibilité, ici mise en place, de restituer ce type de biens.	Van meet af aan moet worden gewezen op de grenzen van de hier geïntroduceerde mogelijkheid van restitutie van dit soort goederen.
La restitution envisagée ne vise que les biens qui sont la propriété de l'État belge et qui sont présents dans les collections muséales des établissements scientifiques fédéraux. Il y a du respect des règles répartitrices de compétences établies par la Constitution et les lois spéciales prises en exécution de la Constitution.	De beoogde restitutie betreft enkel goederen die eigendom zijn van de Belgische staat en die zich bevinden in de museumcollecties van federale wetenschappelijke instellingen. Het gaat erom dat de bij de Grondwet vastgestelde regels inzake de verdeling van de bevoegdheden en de bijzondere wetten die ter

	uitvoering van de Grondwet zijn uitgevaardigd, in acht worden genomen.
En conséquence, les biens qui sont la propriété des autres collectivités fédérées ou des autres personnes morales de droit public ne sont pas concernés par le présent projet de loi.	Bijgevolg heeft dit wetsontwerp geen betrekking op goederen die toebehoren aan andere gefedereerde overheden of andere publiekrechtelijke rechtspersonen.
Il en va de même des biens appartenant aux personnes (physiques ou morales) privées. Les pièces appartenant à de telles personnes, et donc les collections privées, ne sont pas non plus susceptibles de rentrer dans le champ d'application de la présente loi.	Hetzelfde geldt voor goederen die aan particulieren (natuurlijke of rechtspersonen) toebehoren. Voorwerpen die aan dergelijke personen toebehoren, en dus particuliere collecties, zullen evenmin onder het toepassingsgebied van deze wet kunnen vallen.
De plus, la restitution et le retour d'un bien, dont il a été constaté qu'il a été « illégitimement acquis » et qu'il doit être restitué, ne peut intervenir qu'au profit de l'État d'origine de ce bien. La restitution et le retour ne s'opèrent donc que d'État à État. Il revient, le cas échéant, à l'État d'origine de confier le bien rendu à une personne déterminée ou à une communauté qui le compose, en fonction des spécificités afférentes à ce bien.	Voorts kunnen de restitutie en de teruggave van een goed, waarvan is vastgesteld dat het onrechtmatig werd verworven en moet worden gerestitueerd, alleen geschieden aan de staat van herkomst van het goed. Restitutie en teruggave vinden derhalve alleen plaats van staat tot staat. Het is aan de staat van herkomst om in voorkomend geval het teruggegeven goed toe te vertrouwen aan een specifieke persoon of gemeenschap binnen die staat, afhankelijk van de specifieke kenmerken van dit goed.
Le processus de restitution et de retour des biens organisés par le présent projet de loi ne préjudicie pas de la possibilité pour une personne physique ou morale, de pouvoir introduire une action en restitution devant le juge judiciaire (pour son propre compte).	Het proces van restitutie en teruggave van goederen dat door dit wetsontwerp wordt georganiseerd, laat de mogelijkheid onverlet voor een natuurlijke of rechtspersoon om (in eigen naam) een vordering tot restitutie in te stellen bij de rechter.
Le mécanisme qui sous-tend le présent projet de loi consiste, d'une part, à déterminer les biens qui sont susceptibles d'être restitués à l'État d'origine et la manière d'examiner les dossiers de restitution et, d'autre part, à organiser le retour des biens dont il a été décidé, après un examen scientifique, qu'ils ont été illégitimement acquis et que partant, ils devaient être restitués.	Het mechanisme dat aan dit wetsontwerp ten grondslag ligt, bestaat er enerzijds in te bepalen welke goederen in aanmerking komen voor restitutie aan de staat van herkomst en op welke wijze de restitutedossiers moeten worden onderzocht, en anderzijds de teruggave te organiseren van goederen waarvoor na wetenschappelijk onderzoek is besloten zij op onwettige wijze werden verworven en daarom moeten worden gerestitueerd.
En effet, la restitution ici envisagée s'entend non seulement d'un transfert de la propriété juridique du bien, mais également d'une remise matérielle dudit bien au profit de l'État d'origine (ici désignée comme le « retour » du	De hier beoogde restitutie houdt niet alleen een overdracht van de juridische eigendom van het goed in, maar ook een materiële overdracht van het goed aan de staat van herkomst (hier de "teruggave" van het goed

bien), tout en s'assurant de la conservation et de la pérennité de ce bien. Le gestionnaire du bien et le gestionnaire désigné par l'État d'origine pour accueillir le bien y veilleront.	genoemd), waarbij de bewaring en het voortbestaan van dit goed worden gewaarborgd. De beheerder van het goed en de beheerder die door de staat van herkomst is aangeduid om het goed in ontvangst te nemen, zullen hierop toezien.
A cette fin, il s'impose d'associer directement l'État d'origine du bien concerné au processus de restitution.	Daartoe moet de staat van herkomst van het betrokken goed rechtstreeks bij het restitutieproces worden betrokken.
C'est pourquoi, à la suite de travaux scientifiques effectués dans d'autres États, le présent projet de loi s'inscrit dans la volonté de conclure un accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle avec l'État d'origine.	Daarom sluit het onderhavige wetsontwerp aan bij de wens om, in aansluiting op wetenschappelijk werk dat in andere staten is verricht, een bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking te sluiten met de staat van herkomst.
Le présent projet de loi établit un cadre général, en ce qu'il ne vise pas un État déterminé, mais l'ensemble des États qui ont pu être concernés par un fait de colonisation de la part de l'État belge. Il conviendra, dès lors, de conclure avec chaque État concerné par la problématique de la colonisation par l'État belge, un accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle spécifique.	Het onderhavige wetsontwerp schept een algemeen kader, in die zin dat het niet gericht is tot een specifieke staat, maar tot alle staten die getroffen kunnen zijn door kolonisatie door de Belgische staat. Er zal dus een specifiek bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking moeten worden gesloten met elke staat die betrokken is bij de problematiek van de kolonisatie door de Belgische staat.
A travers cet accord bilatéral, sera organisée une commission scientifique mixte composée d'experts issus du monde académique et scientifique, ayant une connaissance spécifique de ce type de biens et de leur origine, chargés d'examiner les dossiers de restitution ou les initiatives prises par l'État belge et de déterminer le caractère légitime ou illégitime de l'acquisition du bien.	In het kader van dit bilateraal akkoord zal een gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie worden ingesteld, bestaande uit deskundigen uit de academische en wetenschappelijke wereld, met een specifieke kennis van dit soort goederen en hun oorsprong, die belast zal zijn met het onderzoek van de restitutie dossiers of van de initiatieven van de Belgische staat en die zal bepalen of de goederen al dan niet rechtmatig werden verworven.
Ce faisant, le présent projet de loi porte une volonté d'un véritable dialogue scientifique entre l'État d'origine du bien et l'État belge.	Op die manier geeft dit wetsontwerp uiting aan de wil tot een echte wetenschappelijke dialoog tussen de staat van herkomst van het goed en de Belgische staat.
La restitution et le retour des biens « illégitimement acquis » et liés au passé colonial de l'État belge sont souvent considérés comme problématiques eu égard à la circonstance que les biens concernés sont la propriété de l'État belge et affectés à des collections des musées ou des établissements scientifiques fédéraux. A ce titre, ils font partie	De restitutie en teruggave van "onrechtmatig verworven" goederen die verband houden met het koloniale verleden van de Belgische staat zijn vaak als problematisch beschouwd omdat het gaat om goederen die eigendom zijn van de Belgische staat en die deel uitmaken van de collecties van federale musea of wetenschappelijke instellingen. Als zodanig

du domaine public. Or, le régime de la domanialité publique se caractérise par un régime de protection et d'indisponibilité de ses biens, qui sont inaliénables, imprescriptibles et insaisissables. Il s'impose, donc, de lever cet obstacle juridique tenant au régime de la domanialité publique dans le cadre de la restitution des biens concernés.	maken zij deel uit van het openbaar domein. Het regime van toepassing op het openbaar domein wordt evenwel gekenmerkt door een systeem van bescherming en niet-beschikbaarheid van zijn goederen, die onvervreemdbaar, onverjaarbaar en onbeslagbaar zijn. Daarom moet deze juridische belemmering die verband houdt met het regime van toepassing op het openbaar domein worden opgeheven in het kader van de restitutie van de betrokken goederen.
C'est pourquoi la loi affirmera clairement que les biens qui sont liés au passé colonial belge, sont, dans les conditions qu'elle prévoit, aliénables exclusivement en vue d'une restitution et d'un retour, à titre gratuit, à l'État d'origine	Daarom zal de wet duidelijk bepalen dat goederen die verband houden met het Belgische koloniale verleden, onder de voorwaarden waarin de wet voorziet, uitsluitend kunnen worden vervreemd met het oog op hun restitutie en hun kosteloze teruggave aan de staat van herkomst.
En distinguant le transfert de la propriété juridique du bien et la remise matérielle de ce dernier à l'État d'origine, le présent projet de loi s'écarte du principe posé par l'article 3.50 du Code civil, selon lequel le « droit de propriété confère directement au propriétaire le droit d'user de ce qui fait l'objet de son droit, d'en avoir la jouissance et d'en disposer ». En l'espèce, le retour matériel du bien ne suivra pas « directement » la restitution juridique de ce bien, l'accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle devant prévoir les modalités selon lesquelles s'opérera ce retour. Ce procédé se justifie par le statut particulier des biens relevant d'un patrimoine culturel mobilier, qui nécessitent une protection spécifique et, donc, de s'assurer préalablement de leur conservation dans de bonnes conditions. Cet autre obstacle juridique est réglé par le Code civil lui-même : la présente loi contiendra des dispositions spéciales régissant des biens culturels, au sens de l'article 3.2 du Code civil, auxquelles les dispositions du Livre 3 du Code civil, en ce compris l'article 3.50, ne peuvent préjudicier.	Door onderscheid te maken tussen de overdracht van de juridische eigendom van het voorwerp en de fysieke terugkeer naar de staat van herkomst, wijkt het onderhavige wetsontwerp af van het beginsel van artikel 3.50 van het Burgerlijk Wetboek, volgens hetwelk "het eigendomsrecht aan de eigenaar rechtstreeks het recht verleent om het voorwerp ervan te gebruiken, hiervan het genot te hebben en erover te beschikken ". In dit geval zal de fysieke teruggave van het goed niet "rechtstreeks" volgen op de wettelijke restitutie van het goed, aangezien het bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking moet voorzien in de modaliteiten volgens welke deze teruggave zal plaatsvinden. Deze procedure wordt gerechtvaardigd door de bijzondere status van roerende cultuurgoederen, die een specifieke bescherming vereisen en derhalve de voorafgaande waarborg dat zij in goede staat worden bewaard. Deze andere juridische belemmering wordt geregeld door het Burgerlijk Wetboek zelf: deze wet zal bijzondere bepalingen bevatten inzake cultuurgoederen, zoals omschreven in artikel 3.2 van het Burgerlijk Wetboek, waaraan de bepalingen van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek, met inbegrip van artikel 3.50, geen afbreuk kunnen doen.

Commentaires des articles	Toelichting bij de artikelen
Article 1er.	Artikel 1.
Conformément à l'article 83 de la Constitution, l'article 1 ^{er} précise que le projet de loi règle des matières visées à l'article 74 de la Constitution.	Overeenkomstig artikel 83 van de Grondwet wordt in artikel 1 bepaald dat het wetsontwerp de in artikel 74 van de Grondwet bedoelde aangelegenheden regelt.
Article 2.	Artikel 2.
Le présent article rappelle l'objet même de la loi qui est de déterminer un cadre juridique applicable à la restitution et retour des biens liés au passé colonial belge.	In dit artikel wordt herinnerd aan het eigenlijke doel van de wet, namelijk het vaststellen van een juridisch kader voor de restitutie en teruggave van goederen die verband houden met het Belgische koloniale verleden.
Ce cadre juridique passe par l'adoption d'une loi, qui prévoit elle-même la conclusion d'un accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle avec l'État d'origine des biens concernés, qui devra être conclu avec chaque État concerné.	Dit juridisch kader bestaat uit de aanneming van een wet, die zelf voorziet in de sluiting van een bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking met de staat van herkomst van de betrokken goederen, die met elke betrokken staat zal moeten worden gesloten.
Comme indiqué, compte tenu de ce que les biens liés au passé colonial sont actuellement affectés au domaine public et bénéficient, dès lors, de la protection attachée à ce domaine, le projet de loi exprime clairement le caractère aliénable de ces biens. Toutefois, cette aliénation n'est possible que dans le cadre d'une restitution au profit de l'État d'origine, dans le strict respect des conditions édictées par la loi et donc aussi du futur accord bilatéral de coopération à conclure avec l'État d'origine.	Aangezien, zoals gezegd, goederen met betrekking tot het koloniale verleden thans tot het openbaar domein behoren en derhalve de bescherming genieten die daarmee gepaard gaat, bevestigt het wetsontwerp duidelijk het vervreembare karakter van dergelijke goederen. Deze vervreemding is echter alleen mogelijk in het kader van een restitutie aan de staat van herkomst, met strikte inachtneming van de in de wet gestelde voorwaarden en dus ook van het toekomstig bilateraal samenwerkingsakkoord dat met de staat van herkomst zal worden gesloten.
Il est précisé que l'aliénation sera réalisée à titre gratuit.	Er wordt bepaald dat de vervreemding kosteloos zal zijn.
Ce faisant, la loi déroge, à titre de <i>lex specialis</i> , à l'article 117 de la loi du 22 mai 2003 « portant organisation du budget et de la comptabilité de l'Etat fédéral » qui impose que les biens, en ce compris les biens meubles, désaffectés ne peuvent être aliénés qu'à titre onéreux, sauf les exceptions qu'il mentionne. Or, la présente désaffectation ne tombe pas dans ces exceptions, de sorte qu'il convient donc de déroger à cette disposition législative de manière expresse.	Daarmee wijkt de wet, als <i>lex specialis</i> , af van artikel 117 van de wet van 22 mei 2003 "houdende organisatie van de begroting en van de comptabiliteit van de federale staat", dat bepaalt dat gedesaffecteerde goederen, met inbegrip van roerende goederen, slechts onder bezwarende titel mogen worden vervreemd, behoudens de daarin genoemde uitzonderingen. De onderhavige desaffectatie valt evenwel niet onder deze uitzonderingen,

	zodat het dienstig is uitdrukkelijk van deze wettelijke bepaling af te wijken.
Article 3.	Artikel 3.
La disposition a pour objet de déterminer les définitions d'un certain nombre de concepts utilisés par le présent projet de loi.	Doel van de bepaling is de definities vast te stellen van een aantal begrippen die in dit wetsontwerp worden gebruikt.
Il détermine, d'abord, le champ d'application des biens susceptibles d'être restitués.	Ten eerste wordt het toepassingsgebied bepaald van de goederen die voor restitutie in aanmerking kunnen komen.
Le terme « bien » vise l'ensemble des biens meubles, au sens de 3.46 du Code civil, dont l'État belge est propriétaire et qui sont présents dans les collections muséales et les établissements scientifiques fédéraux.	De term "goederen" verwijst naar alle roerende goederen, in de zin van 3.46 van het Burgerlijk Wetboek, die eigendom zijn van de Belgische staat en die zich bevinden in museumcollecties en federale wetenschappelijke instellingen.
Les biens meubles qui sont visés à l'article 3, 1°, sont ceux qui ont une valeur ou un intérêt archéologique, historique, artistique, scientifique ou technique pour l'État d'origine ou les communautés qui le composent.	De roerende goederen bedoeld in artikel 3, 1°, zijn die welke archeologische, historische, artistieke, wetenschappelijke of technische waarde of belang hebben voor de Staat van herkomst of de gemeenschappen waaruit deze bestaat.
Les restes humains et les archives sont exclus du champ d'application matériel de l'avant-projet de loi. Ces deux types de biens peuvent en effet faire l'objet d'une restitution directe ou de prêt en négociation avec les Etats d'origine ou certaines institutions des Etats d'origine, comme cela a déjà été le cas par le passé, conformément au cadre juridique applicable.	Menselijke resten en archieven zijn uitgesloten van het materiële toepassingsgebied van het wetsontwerp. Deze twee soorten goederen kunnen in feite het voorwerp uitmaken van een rechtstreekse restitutie of lening in onderhandeling met de staten van herkomst of bepaalde instellingen van de staten van herkomst, zoals reeds het geval was in het verleden, in overeenstemming met het toepasselijke wettelijke kader.
Ceci délimite le champ d'application <i>ratione materiae</i> de la présente loi. Ce sont ces biens qui pourront faire l'objet d'un screening en vue de déterminer dans quelles conditions ils ont été acquis et leur titre de possession actuelle par l'État.	Hierdoor wordt het toepassingsgebied <i>ratione materiae</i> van deze wet afgebakend. Het zijn deze goederen die zullen kunnen worden gescreend om te bepalen onder welke voorwaarden zij werden verworven en wat hun huidige bezitsstatus door de staat is.
Le point 2 détermine quels sont les biens qui sont restituables, autrement dit qui sont susceptibles d'être restitués. Le qualificatif restituable a été choisi parce qu'il est plus englobant que l'appellation « illégitimement acquis ». Il permet, en effet, de soumettre à l'appréciation de la commission scientifique mixte – dont il sera question après – des biens	Punt 2 bepaalt welke goederen restitueerbaar zijn, d.w.z. welke voor restitutie in aanmerking komen. De term "restitueerbaar" is gekozen omdat hij meer omvattend is dan de term "onrechtmatig verworven". Hij maakt het mogelijk dat de gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie - waarover later meer - zich buigt over goederen waarvan

dont il est fort à penser qu'ils ont été légitimement acquis et dont il pourra être confirmé qu'ils peuvent demeurer dans les collections des établissements scientifiques fédéraux. Une fois saisie, il reviendra à la commission de déterminer le caractère légitime ou illégitime de l'acquisition du bien. Le qualificatif « restituable » ne peut donc pas être assimilé à « illégitimement acquis ».	aannemelijk is dat zij op rechtmatige wijze zijn verworven en waarvan kan worden bevestigd dat zij kunnen worden bewaard in de collecties van de federale wetenschappelijke instellingen. Zodra de zaak aan de commissie is voorgelegd, zal deze moeten bepalen of de verwerving van het eigendom rechtmatig of onrechtmatig was. De term "restitueerbaar" kan derhalve niet worden gelijkgesteld met "onrechtmatig verworven".
Pour déterminer ce qui est un bien restituable, le présent projet de loi retient deux critères : un critère temporel et un critère matériel.	Om te bepalen wat een restitueerbaar goed is, hanteert dit wetsontwerp twee criteria: een temporeel en een materieel criterium.
La fenêtre temporelle débute avec la domination coloniale à proprement parler (en ayant, pour ce faire, égard à l'acte de la Conférence de Berlin) et se termine avec la fin de la période coloniale, la date retenue étant l'indépendance de l'État d'origine (le 27 janvier 1960 pour le Congo ; le 1 ^{er} juillet 1962 pour le Rwanda et le Burundi).	De periode begint met de eigenlijke koloniale overheersing (rekening houdend met de Akte van de Conferentie van Berlijn) en eindigt met het einde van de koloniale periode, waarbij als datum is gekozen de onafhankelijkheid van de staat van oorsprong (27 januari 1960 voor Congo; 1 juli 1962 voor Rwanda en Burundi).
Pour être restituable, le bien doit, en principe, avoir été acquis, par l'État belge ou un établissement scientifique fédéral, durant cette période. C'est la date du transfert de propriété au profit de l'État belge ou d'un établissement scientifique fédéral qui est ici, en principe, prise en compte ; la date à laquelle le bien est tombé dans le domaine public belge. Le dossier de restitution devra si c'est possible mentionner la date d'acquisition du bien concerné.	Om voor restitutie in aanmerking te komen, moet het goed in principe tijdens deze periode door de Belgische Staat of een federale wetenschappelijke instelling zijn verworven. In principe wordt hier de datum van de eigendomsoverdracht aan de Belgische Staat of een federale wetenschappelijke instelling in aanmerking genomen; de datum waarop het goed in het Belgische openbare domein is gekomen. Indien mogelijk moet in het restitutedossier de datum van verwerving van het betrokken goed worden vermeld.
Aussi, un bien pourrait avoir été « spolié » précédemment au <i>dies a quo</i> déterminé par le présent projet, par des « explorateurs » par exemple, mais tout de même constituer un bien restituable, parce qu'acquis par l'État belge pendant la période prise en compte. Dans ce cas-ci, c'est la date du transfert de propriété au profit de l'État belge ou d'un établissement scientifique fédéral qui est ici prise en compte ; la date à laquelle le bien est tombé dans le domaine public belge. Ainsi, un objet, qui, selon une étude de provenance, a été spolié avant 1885, mais a été donné au Musée royal de l'Afrique centrale entre 1885 et 1960, constitue un bien restituable.	Zo kan een voorwerp "geroofd" zijn vóór de <i>dies a quo</i> die in het onderhavige ontwerp is bepaald, bijvoorbeeld door "ontdekkingsreizigers", maar toch een restitueerbaar goed vormen, omdat het tijdens de in aanmerking genomen periodedoor de Belgische staat is verworven. In dit geval wordt de datum van de eigendomsoverdracht aan de Belgische Staat of een federale wetenschappelijke instelling in aanmerking genomen; de datum waarop het goed in het Belgische openbare domein is gekomen. Zo is het object , dat volgens een herkomstonderzoek vóór 1885 werd geroofd, maar tussen 1885 en 1960 aan het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika werd geschonken, een restitueerbaar goed.

La Commission pourrait, par ailleurs, être saisie d'un dossier de restitution visant un bien qui a été acquis par l'État belge postérieurement à la période de colonisation, par exemple à la faveur d'un legs ou d'un don, mais dont l'acquisition originaire a eu lieu durant ladite période. Dans cette hypothèse-ci, le critère temporel est examiné à l'aune de l'acquisition originaire du bien.	De Commissie kan ook worden belast met een restitutedossier betreffende goederen die de Belgische Staat na de kolonisatieperiode heeft verworven, bijvoorbeeld door middel van een legaat of een schenking, maar waarvan de oorspronkelijke verwerving in diezelfde periode heeft plaatsgevonden. In dit geval wordt het temporele criterium onderzocht in het licht van de oorspronkelijke verwerving van het goed.
Dans ce cas, logiquement, la Commission devrait constater que l'acquisition par l'État belge est légitime mais, en revanche, que l'acquisition originaire du bien, dans l'État d'origine, et tel qu'il a ramené en Belgique, a été, quant à elle, illégitime. Dans un tel cas, le Roi pourrait, conformément à l'article 7, § 4, décider, d'initiative, de restituer le bien concerné à l'État d'origine.	In dit geval zou de Commissie logischerwijs moeten vaststellen dat de verwerving door de Belgische Staat rechtmatig was, maar dat de oorspronkelijke verwerving van het goed in de Staat van oorsprong, zoals het naar België werd gebracht, onrechtmatig was. In dat geval zou de Koning, overeenkomstig artikel 7, § 4, op eigen initiatief kunnen besluiten de betrokken goederen te restitueren aan de Staat van herkomst.
Le dossier de restitution devra, si c'est possible, mentionner les dates d'acquisition du bien concerné, tant l'acquisition « originaire » que, si elles diffèrent, l'acquisition au profit de l'État belge ou d'un établissement scientifique fédéral.	Het restitutedossier moet, indien mogelijk, de data van verwerving van het betrokken voorwerp vermelden, zowel de "oorspronkelijke" verwerving als, indien verschillend, de verwerving ten voordele van de Belgische Staat of een federale wetenschappelijke instelling.
L'acquisition s'entend de tout mode de transfert, à titre onéreux ou à titre gratuit, de la propriété du bien au profit de l'État belge (achat, don, legs, ...), ainsi que de l'acquisition par prescription.	Onder verwerving wordt verstaan elke wijze waarop de eigendom van een goed aan de Belgische staat wordt overgedragen, al dan niet tegen betaling (koop, schenking, legaat, enz.), alsmede de verwerving door verjaring.
Le critère matériel, c'est la provenance en tant que telle. Elle est examinée ici par rapport à la domination politique et administrative (et donc également juridique) qui est exercée par l'État belge sur l'État d'origine.	Het materiële criterium is de herkomst als zodanig. Deze wordt hier onderzocht in relatie tot de politieke en administratieve (en dus ook juridische) overheersing die de Belgische staat uitoefent over de staat van herkomst.
L'État d'origine fait également l'objet d'une définition. Il s'agit de l'État d'où provient le bien qui est restituable et au profit duquel la restitution est envisagée et si elle est décidée, aura lieu.	Ook de staat van herkomst wordt gedefinieerd. Het is de staat waaruit het voor restitutie in aanmerking komend goed afkomstig is en waaraan de restitutie wordt overwogen en, indien daartoe wordt besloten, zal geschieden.
Deux facettes du mécanisme de réparation sont ensuite distinguées : la « restitution » désigne le transfert de la propriété juridique du bien restituable, tandis que le « retour »	Vervolgens worden twee aspecten van het herstelmechanisme onderscheiden: "restitutie" heeft betrekking op de overdracht van de juridische eigendom van het terug te

désigne la remise matérielle dudit bien à l'État d'origine.	geven voorwerp, terwijl "teruggave" betrekking heeft op de fysieke overhandiging van het voorwerp aan de staat van herkomst.
Le « gestionnaire » est quant à lui défini comme l'établissement scientifique fédéral qui est en charge de la gestion du bien qui est restituable.	De "beheerder" wordt gedefinieerd als de federale wetenschappelijke instelling die belast is met het beheer van het teruggeefbare goed.
Le point 7 a trait à l'un des éléments essentiels du régime juridique mis en place ici, à savoir la conclusion d'un accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle, accord qui doit être conclu entre l'État belge, d'une part, et l'État d'origine, d'autre part. Cet accord a pour objet d'organiser concrètement le processus de restitution et de retour du bien avec, dans ce cadre, un acteur central : la commission scientifique mixte, qui examinera les dossiers de restitution, au regard notamment des travaux scientifiques qui ont déjà été publiés quant à l'objet restituable. Sur la base d'une évaluation scientifique, la commission déterminera, dans la mesure du possible, si le bien a été légitimement ou illégitimement acquis, compte tenu des conditions d'acquisition du bien ou de son entrée dans la collection muséale notamment.	Punt 7 heeft betrekking op een van de essentiële elementen van de hier opgezette rechtsregeling, namelijk de sluiting van een bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking, die moet worden gesloten tussen de Belgische staat enerzijds en de staat van herkomst anderzijds. Deze overeenkomst strekt ertoe het restitutieproces en de teruggave van het goed concreet te organiseren met, in dit kader, een centrale actor: de gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie, die de restitutedossiers zal onderzoeken, rekening houdend met het wetenschappelijk werk dat reeds over het voor restitutie in aanmerking komend goed is gepubliceerd. Op basis van een wetenschappelijke evaluatie zal de commissie, voor zover mogelijk, bepalen of het goed al dan niet rechtmatig werd verworven, rekening houdend met de omstandigheden van de verwerving of de opname in de museumcollectie.
Article 4.	Artikel 4.
La disposition précise qu'un des éléments centraux du cadre juridique dans lequel la restitution et le retour des biens liés au passé colonial de l'État belge doit être organisé passe par la conclusion d'un accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle avec l'État d'origine.	In de bepaling wordt gepreciseerd dat een van de centrale elementen van het juridische kader waarbinnen de restitutie en de teruggave van goederen die verband houden met het koloniale verleden van de Belgische staat moeten worden georganiseerd, de sluiting is van een bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking met de staat van herkomst.
Il détermine également certains éléments du contenu minimal de cet accord.	Ook worden hierin bepaalde elementen van de minimuminhoud van dit akkoord vastgesteld.
Le contenu porte sur le mode de saisine de la commission et la procédure d'examen des dossiers de restitution quant à un bien restituable, sur les modalités de retour ainsi que sur les moyens de coopération scientifiques entre les deux États.	De inhoud heeft betrekking op de wijze van aanhangigmaking bij de commissie en de procedure voor de behandeling van de restitutedossiers betreffende een restitueerbaar goed, op de teruggaveprocedures, alsook op de middelen

	voor wetenschappelijke samenwerking tussen beide staten.
Article 5.	Artikel 5.
La disposition prévoit que l'accord bilatéral de coopération doit instituer une commission scientifique mixte qui doit être composée paritairement d'experts des deux États concernés, ayant une expertise scientifique reconnue dans le domaine lié à la restitution des biens.	Volgens deze bepaling moet bij het bilateraal samenwerkingsakkoord een gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie worden ingesteld die paritair moet zijn samengesteld uit deskundigen van beide betrokken staten met erkende wetenschappelijke deskundigheid op het gebied van de restitutie van goederen.
Il revient également à chaque État partie à l'accord bilatéral de coopération de désigner deux représentants de son gouvernement ayant pour mission de suivre les travaux de la commission, mais qui sont uniquement dotés d'une voix consultative.	Elke staat die partij is bij het bilateraal samenwerkingsakkoord moet ook twee vertegenwoordigers van zijn regering aanwijzen om de werkzaamheden van de commissie te volgen, die echter alleen een raadgevende stem hebben.
Le paragraphe 2 énumère les missions qui sont dévolues à la commission scientifique mixte. Elles sont au nombre de quatre : <ul style="list-style-type: none"> – recevoir et instruire le dossier de restitution d'un bien restituable; dont elle est saisie ; – confirmer l'origine et, le cas échéant, les modalités d'acquisition du bien restituable sur la base d'études déjà réalisées ou, selon le cas, les déterminer sur la base d'études à mener ; – définir l'importance du bien pour le patrimoine de l'État d'origine ou pour l'une des ou les communautés qui le composent ; – en fonction des investigations menées, conclure sur le caractère légitime de l'acquisition. 	In lid 2 worden de taken van het gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie opgesomd. Er zijn er vier: <ul style="list-style-type: none"> – het restitutedossier van een restitueerbaar goed, waarvoor zij wordt gevat, in ontvangst nemen en onderzoeken; – de herkomst en, in voorkomend geval, de wijze van verwerving van het restitueerbaar goed bevestigen op grond van reeds verrichte studies of, in voorkomend geval, deze vaststellen op grond van nog te verrichten studies; – het belang van het goed voor het erfgoed van de staat van herkomst of van (een van) zijn deelgemeenschap(pen) vaststellen; – op basis van de verrichte onderzoeken tot een conclusie komen over de rechtmatigheid van de verwerving.
L'illégitimité de l'acquisition du bien vise à dépasser la question de la légalité de cette acquisition, au moment où le bien a été acquis. Le bien a pu être légalement acquis mais ce n'est pas pour autant que l'acquisition est légitime. Elle a pu en effet, notamment, s'être faite sous contrainte, sous violence ou encore en raison du déséquilibre entre l'acquéreur et celui qui a aliéné le bien, dans ce cas de manière non totalement volontaire. Il appartiendra à la commission scientifique	De onrechtmatigheid van de verwerving van het onroerend goed heeft tot doel de kwestie van de wettigheid van deze verwerving op het moment dat het onroerend goed werd verworven, op te lossen. Het onroerend goed kan legaal zijn verkregen, maar dit betekent niet dat de verkrijging rechtmatig is. Het kan zijn dat het gemaakt is onder dwang, met geweld of zelfs vanwege een onevenwichtige reden tussen de koper en degene die het onroerend goed heeft vervaemd, in dit geval

mixte, qui est paritairement composée, de déterminer elle-même les critères devant présider à l'examen de la demande du dossier de restitution dont elle est saisie eu égard, notamment, au bien concerné, au mode et à la période d'acquisition de ce bien. Dans ce cadre, il pourra utilement être fait référence aux travaux scientifiques qui ont déjà été menés dans ce cadre-là.	niet geheel vrijwillig. Het is aan de gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie, die gelijk is samengesteld, om zelf de criteria te bepalen die moeten gelden voor het onderzoek van het verzoek om restitutie dat haar wordt voorgelegd, met name met betrekking tot het betrokken goed, de methode en tot de periode van verkrijging van dit onroerend goed. In dit verband kan het nuttig zijn om te verwijzen naar het wetenschappelijke werk dat in dit verband al is uitgevoerd.
La commission scientifique mixte se voit ainsi confier un rôle central dans le processus de restitution, puisqu'il lui incombe de rendre un avis motivé quant au caractère légitime ou illégitime de l'acquisition du bien concerné eu égard à l'ensemble des éléments de l'analyse qu'elle aura menée.	De gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie krijgt aldus een centrale rol in het restitutieproces, aangezien zij tot taak heeft een met redenen omkleed advies uit te brengen over de rechtmatigheid of de onrechtmatigheid van de verwerving van het betrokken goed in het licht van alle elementen van de analyse die zij zal hebben verricht.
L'accord bilatéral de coopération devra, par ailleurs, veiller à ce que les travaux de la commission soient rendus publics, dans une démarche de transparence.	Het bilateraal samenwerkingsakkoord moet er ook voor zorgen dat de werkzaamheden van de commissie openbaar worden gemaakt, in het belang van de transparantie.
Article 6.	Artikel 6.
La disposition détermine quelles sont les personnes qui se voient conférer le droit de saisir la commission scientifique mixte établie par l'accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle.	De bepaling bepaalt welke personen het recht hebben zich te wenden tot de bij het bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking ingestelde gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie.
Deux personnes peuvent, en effet, être à l'initiative du processus de restitution et introduire, par conséquent, un dossier auprès de la commission scientifique mixte.	Er zijn twee personen die de restitutieprocedure in gang kunnen zetten en dus een dossier aan het gemeenschappelijk wetenschappelijk comité kunnen voorleggen.
Il y a l'État belge lui-même. Il pourrait également vouloir faire acter, le cas échéant, le caractère légitime de l'acquisition d'un bien restituable. Il revient au gestionnaire du bien d'introduire le dossier de restitution. Il est tenu d'en informer le Ministre ou le Secrétaire d'État ayant la politique scientifique dans ses attributions.	Er is de Belgische staat zelf. Zij kan ook wensen dat de rechtmatige aard van de verwerving van een restitueerbaar goed, wordt vastgelegd. Het is aan de beheerder om het restitutedossier in te dienen. Hij moet de voor het wetenschapsbeleid verantwoordelijke Minister of Staatssecretaris op de hoogte brengen.
Il y a, ensuite, l'État d'origine.	Vervolgens is er de staat van herkomst.
Un dossier de restitution doit être constitué, dont le contenu minimal sera déterminé par	Er moet een restitutedossier worden opgesteld, waarvan de minimuminhoud wordt

l'accord bilatéral de coopération scientifique et culturelle et qui pourra varier selon la personne qui le dépose.	bepaald door het bilateraal akkoord inzake wetenschappelijke en culturele samenwerking en dat kan variëren naar gelang van de persoon die het indient.
Article 7.	Artikel 7.
La disposition détermine les conséquences attachées à l'avis motivé qu'est appelé à rendre la commission scientifique mixte, eu égard à la conclusion de cet avis.	De bepaling bepaalt welke gevolgen het met redenen omkleed advies van de gemeenschappelijke wetenschappelijke commissie zal hebben, op basis van de conclusie van dit advies.
Trois hypothèses sont envisageables. La commission peut, en effet, conclure que : <ul style="list-style-type: none"> – le bien a été illégitimement acquis ; – le bien a légitimement été acquis ; – elle ne sait pas se prononcer, à ce stade et au regard des informations disponibles, sur les conditions d'acquisition du bien. 	Er zijn drie mogelijke scenario's. De commissie kan concluderen dat: <ul style="list-style-type: none"> – het goed onrechtmatig werd verworven; – het goed rechtmatig werd verworven; – zij in dit stadium en in het licht van de beschikbare informatie geen besluit kan nemen over de omstandigheden van de verwerving van het goed.
Si la commission conclut au caractère illégitime de l'acquisition du bien restituable, le Roi, qui est désigné comme l'autorité ayant la compétence, en l'espèce, peut décider de désaffecter le bien du domaine public, de prendre un arrêté, sur proposition du Ministre ayant la politique scientifique dans ses attributions visé par le conseil des Ministres. Cet arrêté aura un double objet : d'une part, la désaffectation à proprement parler du bien et, d'autre part, la restitution au profit de l'État d'origine.	Indien de commissie tot de conclusie komt dat de verwerving van het restitueerbaar goed onrechtmatig was, kan de Koning, die is aangewezen als de autoriteit die in dit geval bevoegd is, besluiten om het goed te desaffecteren, om een besluit uit te vaardigen, op voorstel van de minister bevoegd voor het wetenschapsbeleid goedgekeurd door de ministerraad. Dit besluit zal een tweeledig doel hebben: enerzijds de eigenlijke desaffectatie van het goed en anderzijds de restitutie aan de staat van herkomst.
Cet arrêté est un acte administratif unilatéral de portée individuelle, qui vise un bien déterminé et qui doit être motivé eu égard à l'avis rendu par la commission.	Dit besluit is een eenzijdige administratieve rechtshandeling met een individuele strekking, die betrekking heeft op een specifiek goed en die moet worden gemotiveerd in het licht van het door de commissie uitgebrachte advies.
A cet arrêté est attaché un autre effet juridique. Il emporte, par lui-même, transfert de la propriété juridique du bien désaffecté, et dont la restitution est décidée, à l'État d'origine.	Dit besluit heeft nog een ander rechtsgevolg. Het houdt als zodanig de overdracht in van de juridische eigendom van het gedesaffecteerde goed, tot de restitutie waarvan is besloten, aan de staat van herkomst.
Si la commission conclut au caractère légitime de l'acquisition du bien restituable, et sauf décision contraire, ce bien reste logiquement affecté au domaine public et demeure dans la collection muséale où il se trouve actuellement.	Indien de commissie tot de conclusie komt dat het restitueerbare goed rechtmatig werd verworven, en tot zij anders beslist, blijft het deel uitmaken van het openbaar domein en blijft het in de museumcollectie waar het zich op dat moment bevindt.

Si la commission n'arrive pas à conclure, en l'état des informations en sa possession, sur les conditions d'acquisition du bien restituable, ce dernier demeure dans la collection muséale où il se trouve. Dans ce cas, le projet de loi impose qu'il fasse l'objet d'une information particulière sur la question controversée de son acquisition, à destination du public.	Indien de commissie op grond van de gegevens waarover zij beschikt niet kan tot een conclusie komen over de omstandigheden van de verwerving van het restitueerbare goed, blijft het in de museumcollectie waar het zich bevindt. In dit geval vereist het wetsontwerp dat over de controversiële kwestie van de verwerving ervan specifieke, voor het publiek bestemde informatie wordt verstrekt.
La conclusion ainsi posée par la commission de l'impossibilité de se prononcer, en l'état, sur les conditions d'acquisition du bien n'empêche pas la réitération, le cas échéant, d'un dossier de restitution de ce bien et une nouvelle saisine de la commission, à la condition que de nouvelles informations au sujet des conditions d'acquisition de ce bien ou de son entrée dans la collection muséale soient découvertes ou soient rendues disponibles.	De conclusie van de commissie dat over de verwervingsomstandigheden van het goed niet kan worden beslist, belet niet dat, desgevallend, opnieuw een restitutieprocedure voor dit goed wordt ingeleid en dat de commissie opnieuw wordt gevat, op voorwaarde dat nieuwe gegevens betreffende de omstandigheden van de verwerving van het goed of betreffende de opname ervan in de museumcollectie worden ontdekt of beschikbaar worden.
Le Roi se voit, par ailleurs, conférer une compétence spécifique. Il peut, d'initiative, prendre la décision, sur proposition du Ministre ayant la politique scientifique dans ses attributions visée par le conseil des Ministres, de désaffecter ce bien, pour lequel la commission n'a pas pu conclure, ou celui dont l'acquisition légitime a été démontrée, et de le restituer à l'État d'origine. Dans ce cas également, cette décision, qui devra être spécialement motivée, emporte transfert de la propriété juridique du bien au profit de l'État d'origine.	De Koning wordt ook een specifieke bevoegdheid gegeven. Hij kan op eigen initiatief, op voorstel van de minister belast met het wetenschapsbeleid en goedgekeurd door de ministerraad, besluiten dit goed, waarover de commissie geen uitspraak heeft kunnen doen, of het goed waarvan de rechtmatige verwerving is aangetoond, te desaffecteren en het terug te geven aan de staat van herkomst. Ook in dit geval brengt deze beslissing, die met redenen moet worden omkleed, mee dat de juridische eigendom van het goed overgaat op de staat van herkomst.
A des fins de publicité, il est prévu que, dans tous les cas, la décision de désaffectation et de restitution du bien est publiée au <i>Moniteur belge</i> .	Met het oog op de openbaarheid is bepaald dat het besluit tot desaffectatie en restitutie in alle gevallen in het <i>Belgisch Staatsblad</i> wordt gepubliceerd.
Article 8.	Artikel 8.
La disposition précise qu'une fois la décision de désaffectation et de restitution publiée, le retour du bien ne s'opère que sur une demande expresse de l'État d'origine.	In de bepaling wordt gespecificeerd dat zodra het besluit tot desaffectatie en restitutie is bekendgemaakt, het goed alleen kan worden teruggegeven op uitdrukkelijk verzoek van de staat van herkomst.

Il revient à l'accord bilatéral de coopération de déterminer les conditions destinées à assurer un retour du bien, qui garantissent la conservation et la pérennité du bien, ainsi que le respect des conventions internationales de protection du patrimoine qui ont été ratifiées par les États parties à l'accord bilatéral de coopération.	Het is aan het bilateraal samenwerkingsakkoord om de voorwaarden voor de teruggave van het goed vast te stellen, die de bewaring en het voortbestaan van het goed garanderen, alsmede de naleving van de internationale verdragen voor de bescherming van het erfgoed die zijn geratificeerd door de staten die partij zijn bij het bilateraal samenwerkingsakkoord.
Il s'agit, par exemple, de la convention de l'UNESCO concernant les mesures à prendre pour interdire et empêcher l'importation, l'exportation et le transfert de propriété illicites des biens culturels, adoptée à Paris le 14 novembre 1970 et ratifiée par la Belgique le 31 mars 2009.	Het gaat bijvoorbeeld om het UNESCO-verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurobjecten te verbieden en te voorkomen, die op 14 november 1970 in Parijs is aangenomen en op 31 maart 2009 door België is geratificeerd.
Les conditions encadrant le retour du bien seront déterminées conjointement par le gestionnaire belge et le gestionnaire d'un musée ou d'un établissement scientifique, désigné par l'État d'origine pour accueillir le bien à son retour, dans le cadre d'une restitution. Le retour du bien implique, par conséquent, un dialogue entre les musées ou établissements concernés.	De voorwaarden voor de teruggave van het goed zullen gezamenlijk worden vastgesteld door de Belgische beheerder en de beheerder van een museum of wetenschappelijke instelling die door de staat van herkomst is aangewezen om het goed in ontvangst te nemen bij zijn teruggave in het kader van een restitutie. De teruggave van het goed impliceert dus een dialoog tussen de betrokken musea of instellingen.
Si le retour du bien ne peut s'opérer immédiatement, que ce bien demeure par conséquent sur le territoire belge, au sein de sa collection muséale, le paragraphe 2 prévoit un régime spécifique de protection de ce bien qui s'apparente à un régime de quasi-domanialité publique. En ce sens que le bien désaffecté, dont la propriété est, désormais, celle de l'État d'origine, reçoit une protection juridique puisqu'il ne peut pas faire l'objet d'une prescription acquisitive, qu'il ne peut pas être aliéné et qu'il ne peut pas être saisi.	Indien het goed niet onmiddellijk kan worden teruggegeven en derhalve op Belgisch grondgebied binnen zijn museumcollectie blijft, voorziet lid 2 in een specifieke regeling ter bescherming van dit goed die lijkt op een regeling voor het quasi-openbaar domein. In die zin dat het gedesaffecteerd goed, waarvan voortaan de staat van herkomst eigenaar is, een rechtsbescherming verkrijgt gezien het niet het voorwerp kan zijn van verkrijgende verjaring, niet kan worden vervreemd of in beslag genomen.
Par ailleurs, l'État d'origine est associé à la gestion de ce bien et a donc, à ce titre-là, un droit de regard sur cette gestion, qui doit permettre, entre autres, une mise en valeur de ce bien.	Bovendien is de staat van herkomst betrokken bij het beheer van dit goed en heeft hij derhalve het recht toezicht te houden op dit beheer, dat onder meer de valorisatie van het goed mogelijk moet maken.

Article 9.	Artikel 9.
La disposition précise que la décision de désaffectation et de restitution du bien, et donc la décision de transfert de la propriété juridique de ce bien, sort ses effets même si le bien concerné avait été donné/légué à l'État belge ou à l'établissement scientifique fédéral concerné à charge pour le bénéficiaire de le conserver ou de le mettre à disposition du public dans le musée. Autrement dit, la loi entend neutraliser la possible clause d'inaliénabilité contenue dans la libéralité opérée au profit de l'État belge ou à l'établissement scientifique fédéral.	In de bepaling wordt gepreciseerd dat de beslissing tot desaffectatie en restitutie, en dus de beslissing tot overdracht van de juridische eigendom van het goed, ook deze gevolgen heeft wanneer het goed in kwestie aan de Belgische staat of aan de betrokken federale wetenschappelijke instelling was geschonken/gelegateerd, met de last voor de begunstigde om in te staan voor de bewaring ervan of voor de terbeschikkingstelling ervan aan het publiek in het museum. Met andere woorden, de wet beoogt de eventuele onvervreemdbaarheidsclausule in de schenking aan de Belgische staat of aan de federale wetenschappelijke instelling te neutraliseren.
Ces clauses d'inaliénabilité du bien imposées au bénéficiaire dans le cadre d'une libéralité sont contestées sur le plan civil lorsqu'elles sont à durée perpétuelle et pour prévenir toute discussion, la loi prévoit qu'une telle clause est levée à la faveur de la restitution.	Deze in het kader van een schenking aan de begunstigde opgelegde onvervreemdbaarheidsclausules worden op burgerlijk vlak als betwistbaar beschouwd wanneer zij eeuwigdurend zijn en om elke discussie te voorkomen, bepaalt de wet dat een dergelijke clausule wordt opgeheven ten gunste van de restitutie.
Il en va de même pour toute question de prescription acquisitive liée à ce bien.	Hetzelfde geldt voor elke kwestie van verkrijgende verjaring met betrekking tot dit goed.
Article 10.	Artikel 10.
Il a pour objet les modalités de publicité et de transparence liées au processus de restitution mis en place par le présent projet de loi.	Heeft tot doel de modaliteiten inzake bekendmaking en transparantie voor het bij dit wetsontwerp ingevoerde restitutieproces vast te stellen.
Par « indication des dossiers de restitution », l'on entend l'indication, à tout le moins : <ul style="list-style-type: none"> – de la personne qui saisit la commission ; – du bien restituable qui fait l'objet du dossier ; – de la situation matérielle du bien. 	Onder "vermelding van restitutedossiers" wordt ten minste verstaan de vermelding van: <ul style="list-style-type: none"> – de persoon die de commissie vat; – het restitueerbaar goed dat het voorwerp is van het dossier; – de fysieke locatie van het goed.

Thomas Dermine
Secrétaire d'Etat pour la Relance
et les Investissements stratégiques,
chargé de la Politique scientifique